

Machart

Nakladatelství MH

Templarius
Bohemicus
Marie Holečková
Kameel Machart

TEMPLÁŘI

V ZEMÍCH ČESKÝCH KRÁLŮ

MORAVA
SLEZSKO
LUŽICE
RAKOUSY

aneb co všelikého
se templářům událo
a co vlastnili v těch
skvělých zemích, jež
později sluly země Koruny české,
na pozadí dějin řádu toho slavného

Vychází
u příležitosti
700 let
od likvidace templářského řádu
francouzským králem
1307 - 1312.

■ Čejkovice – prokázané sídlo zemského templářského komtura pro Čechy, Moravu a Rakousy.

ven býti; že císařův Římských starých maršálkové bývali, a někteří jiní přední úředové samým rytířům příslušeli, a mnohá jiná privilegia atd. Ano i manželkám jejich rozdílný oděv a zlata i stříbra užívání mimo jiné dovoleno bylo. (...) Posledních časů, když v křesťanstvu rozdílní králové, knížata atd., v svých zemích a plným právem panující, povstali, také rozdílných jmen a řádů rytíře, vedlé lásky a potřeb vlastních, vyzdvihli a ustanovili. Vedlé čehož vůbec a obšírně rozdělené trojnásobně tuto předkládám, totiž: že jsou jedni obojku (halspantu) aneb řetězu, druhí **kříže**, třetí ostruh rytíři; kteréž všecky po letech a starožitnosti jejich vyčítati budu. (...) Rytíři kříže jsou mnozí. (...)

Templáři byli třetí (zde myšleno po rytířích Božího hrobu a johanitech; pozn. autora), kteříž lidi po zemi Svaté provázeli a od násilí loupežníků chránili, a aby každý tím spíše k nim se utéci mohl, nejprve u chrámu hrobu Božího bydleti obyčej měli, léta 1103. Pročež od tehdejších králův Jerusálémských důchody a mnohými výsadami nad jiné obdarováni, a léta 1128. od papeže Honoria II. potvrzení byli; nosili oděv bílý, a červený kříž na něm. Ti ačkoli s jinými křesťany od pohanů z země Svaté vytištěni byli, však z štěd-

■ Upálení velmistra Jakuba z Molay a velkoreceptora Geoffreya z Charney (podle rukopisné Kroniky Francie ze 14. stol.)

roty mocnářův křesťanských a svými pletichami tak mnoho zboží a bohatství dosáhli, že všem knížatům v očích leželi a strach dávali.

Pročež léta 1310., za panování císaře Jindřicha Sedmého, původem papeže Klimenta V. a krále Franckého Filippa Krásného, z mnohého zlého obvinění a odsouzení byvše, téměř jednoho dne ve Vlaších a zemi Francké pobiti (Frankreichu pomordováni), a statkové jejich na díle Maltežským dáni, a z většího dílu dotčeným dvěma převlastněni a v pokutě pobraženi jsou.

V Německu a v Čechách jich nezabýjeli, ale když svou nevinu provedli, aby vždy decret o jich zrušení zpátkem nešel, k jiným řeholám vedlé lásky se oddati, a statky týmž rozdati musili. Platina in vita Clementis. Raphael Volater. lib. 21. Polydor. lib. 7. Mathaeus Parisien. Johan. de oppido. Ranulph. lib. 7. polichr. Jacobus de Moguntia. Naucerus. Anto. Sabellicus. Enn. 9. St. Antonius hist. par. 3. tit. 15. Volaterr. lib. 21. Cranzius lib. 9. c. 6. Gagvinus lib. 7. Ursperg. Fulgos. Paul. Aemilius. Z kterýchžto spisovatelův (škrybentův) větší díl se nachází, jesto jim žádné jiné viny nedávají, nežli že příliš mocní byli a mnoho pěkných statkův měli, tak osvědčující, jakoby se jim křivda před Bohem i lidmi státi měla. (...)

De Montesia rytíři, od místa v Hispanské zemi nazvaného tak řečení, kteréž týž král Jakub Aragonský léta 1314. nařídil; užívají kříže červeného na šatech. (...)

Jesu Christu, totiž „pána Krista rytíři“, povstali léta 1319. v Portugálii proti pohanům těch krajín, a nosí kříž červený na černém oděvu. (...)

Vraťme se ale ke stavu rytířskému, jak ho chápeme jako klasický, středověký. Vznik rytířského stavu v tomto smyslu můžeme klást do doby přibližně kolem roku 1100. Jeho nebyvalý rozvoj započal zvláště s křížovými výpravami. Rytíři byli vycvičení obrnění jízdní bojovníci z řad šlechty, vyzbrojení mečem (příp. kopím) a štítem. České slovo rytíř je odvozeno od německého *der Ritter* – původně jezdec, jízdní bojovník (*reiten* = jezdit na koni).

Výchova šlechtického chlapce započala už v sedmi letech, kdy byl přijat jako páze v cizím šlechtickém domě. Zde se učil správnému chování, věrně službě svému pánu a pokoře k Bohu. Vedle cvičení ve zbrani byl vychováván i k dvorním mravům a uctivému chování k dámám. Někdy pěstovali i básnictví a zpěv, ale to velmi málo. Mnohdy neuměli ani psát. Ve čtrnácti letech chlapec postoupil a stal se panošem. To se událo slavnostním předáním meče. Sloužil při stolování pána, pomáhal mu do zbroje, již také ošetřoval a uchovával (odtud zváni i *štítonoši*). Doprovázel pak pána na lov a do bitev. Byl vychováván k nejpřísnějšímu hájení cti a poctivosti, dvornost už spočívala spíše ve skutečích než slovech. Pokud panoš obstál (a to se většinou stalo), byl v jedenaadvaceti letech pasován na rytíře. K tomu se musel připravit modlením a svatým přijímáním, spojeným s posty, pokáním a koupelí. Ostatní obřady se již s dobou a zemí v detailech liší, ale v podstatě to vypadalo následovně: Musel přivést dva rytíře za svědky svého dobrého rytířského rodu, křesťanské víry a bezúhonného života, jakož i dát záruku, že může učinit zadost povinnostem svého stavu. Budoucí rytíř byl oblečen do bílého roucha a beze zbraní se odebral do kostela, kde poklekl mezi oběma svědky a přísěžně slíbil, že povede život křesťanský a rytířský k ochraně slabých a utištěných, v účtě k paním, ve věrnosti k církvi a císaři, jakož i svému králi (knížeti). Jeho meč ležel na oltáři na znamení, že jej obětuje službě Bohu. Ten, kdo jej pasoval, sám musel být rytíř. Většinou to býval samotný král (kníže) při slavnostních příležitostech, ale mohl to být i jiný pán (v českých zemích pasoval král, který si ovšem sám musel rytířskou hodnost vydobýt). Pasoval jej tak, že ho uhodil plochou stranou meče buď na krk, nebo jednou na každé rameno a potřetí na krk, a vyřkl při tom obvyklou formuli: „Ve jménu Boha, svatého Michala a svatého Jiří pasuji tě na rytíře!“ Pak byly mladému rytíři odevzdány prilba, meč a štít a připjaty zlaté ostruhy, vždy s příslušným říkáním. Rytíř pak obdržel svůj vlastní erb (něm.

2. Další skupinou byli **seržanti a zbrojnoši** (fratres servientes) z nižších společenských vrstev, kteří tvořili především pěchotu a týlové zabezpečení, někteří z nich však též bojovali na koních a měli sluhu. Příslušel jim oděv černý či hnědý (černý seržantům z řad svobodných měšťanů a bratrům sloužícím jako sváteční). Později byli do řádu začleněni i tzv. **turkopolíři**, což byla lehká jízda, tvořená z místních obyvatel a poddaných. Ve vojsku samozřejmě nechyběl **ranhojič**.

3. Řád měl samozřejmě i své **řemeslníky** (famuli, sloužící) a **úředníky** spravující a rozhoj-

ňující řádový majetek, později spravující i další majetky (též i královské) a poskytující bankovní služby na vysoké profesionální úrovni. Úředníci byli většinou duchovní. Řemeslníci byli např. zbrojníci, kováři, sedláři, krejčí, kuchaři, pekaři aj., příslušel jim oděv hnědý. V řádové flotile měli templáři samozřejmě i své **námořníky**.

4. Zvláštní skupinu tvořili **kaplani** (vysvěcení kněží) a **klerici**, zajišťující duchovní život a špitální služby. Např. zpovídat se templáři směli výhradně svým kaplanům, aby tajemství řádu nemohla unikat. Kaplanům a klerikům příslušel oděv černý s červeným řádovým křížem, jen biskupové nosili plášť bílý.

Později bylo ustaveno i tzv. **čestné členství** pro významné donátory řádu, což směly být i **ženy – dámy řádu** (řádové sestry templáři neměly).

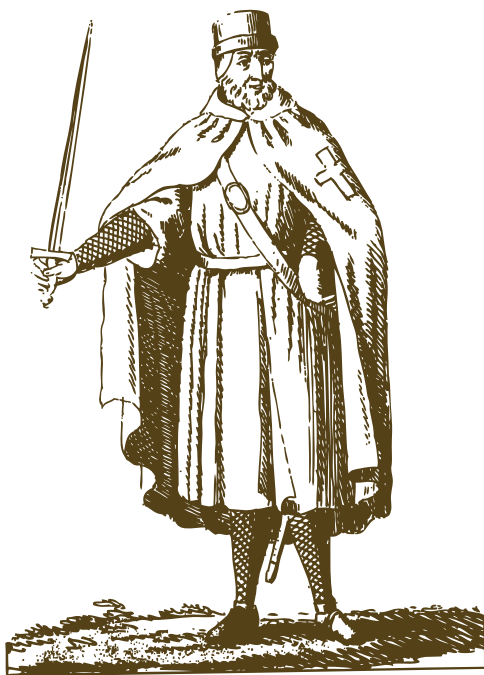
Do řádu se vstupovalo dobrovolně, většinou natrvalo jako tzv. **zůstávající bratři**, kteří skládali slavnostní slib; též ale bylo možné vstoupit **na předem dohodnutou dobu** (třeba i ženatí), což bylo tzv. **přidružené členství**. Když ženatý přidružený templář zemřel před uplynutím smluvní doby, měla jeho manželka právo na důchod od řádu. Přidružení muži však neměli právo nosit řeholní oděv a žít s ostatními bratry v řádovém domě. Vystoupit z řádu ale bylo pro zůstávající bratry obtížné a výjimečné, pouze se souhlasem velmistra, někdy i velkoprceptorů.

Kromě velmistra spočívala vrchní moc na takzvané **generální kapitule** složené z členů konventu a předních bratrů z provincií (velkoprceptorů, převorů velkých klášterů, vynikající bratři – z technických důvodů však většinou pouze ze Svaté země). Generální kapitula byla ovšem svolávána zřídka. Její místo jinak zastával stálý orgán, tzv. **konvent**, který svolával velmistr. V konventu zasedal senešal, maršál a přední bratři svatého Království jeruzalémského povolání velmistrem. Analogicky pak byly vytvářeny **provinciální kapituly a konventy**.

Řádové provincie

Po troyeském koncilu se velmistr Hugo z Payns vydává na cesty do Francie, Anglie, Skotska, Anjou, Španělska a jinam získávat další členy, dary včetně pozemků, budovat řádové domy a hospodářství a pověřuje několik zástupců. Tak se začali administrativně vyhraňovat správci řádového majetku a organizátoři řádového života na určitých územích – pozdější velkoprceptorů větších řádových provincií či zemští mistři (zemští komtuři) menších území v rámci provincií (prceptorát). Např. jeden ze zakládajících rytířů, Payen z Montdidier, se stal mistrem pro Francii (tehdy pouze severovýchodní část dnešní Francie severně od Loiry), Hugo de Rigaud v Carcassonne (v toulouském hrabství), Peter Rovira v Provence, Everard de Barres v Katalánsku... Hospodářské uspořádání bylo tehdy jednoduché, stejné jako v cisterciáckých kláštorech („...někteří templáři, pověření správou statků, vedli téměř osamělý život“; FOREY. *The Templars in the Corona de Aragón*). Narozdíl od jiných klášterů však veškeré dary nenáležely jednotlivým domům, ale celému řádu, který v provinciích reprezentovaly hlavní, provinciální domy, příp. zemské domy. (Templáři měli též drobné „odloučené“ majetky (zboží) ležící mimo provincie či země, ty nazývali camerae (komorní). Spravoval je buď leník, nebo jeden pověřený bratr.)

Provincie postupně přibývaly, z některých se postupem času začaly vyčleňovat další (jako např. „Čechy, Morava a Rakousy“ z provincie „Německo a slovanské země“). Všechny provincie už dnes ani není možné přesně vymezit, stejně jako někdy už nelze rozlišit „provincii“ od „země“. V „Palestině“ (na východě) bylo provincií pět: **Jeruzalém** (hlavní – sídelní provincie), Tripolis, Antiochie, Kypr a Morea (středověký název pro Peloponés; tehdy se řadil k východním, nikoli evropským provinciím). V „Evropě“ (na západě) je to však těžké vymezit. Klasických provincií

■ Templářský rytíř (ilustrace P. Chotěboře z lit. /119/)

■ Brno – K zajímavostem v centru Brna patří i budova Staré radnice s pozoruhodným Pilgrmovým portálem se zkroucenou středovou fiálou jako nejtýpčtějším projevem pozdní gotiky – v těchto místech archeologický odkryv nádvoří poprvé zachytil velkou koncentraci osídlení z přelomu 12. až 13. století, tedy z doby před založením města (obr. dole).

■ Majestátní katedrála sv. Petra a Pavla na skalnatém Petrově rovněž stojí na velmi starých základech a byla vždy pokládána za strategicky se nabízející místo ke zbudování původní hradní pevnosti, chránící trhovou osadu (obr. vpravo).

■ Více než desetiletý archeologický průzkum areálu hradu Špilberku odkryl většinu základů gotického hradu i budov a přístavků ze všech pozdějších stavebních fází. Nejzajímavější a nejstarší artefakty pocházejí z vrstev ze dna kase-mat (obrázek na protější straně) a ze sond na severní straně hradu.

Markrabství moravské

Biskoupky (ZN)

Ves Biskoupky (Biskupice) v souvislosti s templáři uvádí pouze Svátek /251/: *Ke komendě jamolicke (...) a poté ke komendě templštejnské (...) patřily dvůr v Olši, vsi Jamolice (...), Templštejn, Biskoupky, Dobřínsko s farním kostelem, Petrovice a Řeznovice...* Biskoupky ovšem jako templářské žádný zdroj neuvádí (a to ani nepřímě), autora zřejmě zmátl „církevní“ název vsi, příp. blízkost hradu Templštejna či pozdější náležitost k němu v r. 1379 (viz /101/).

■ Hodnocení: V. Ves templářům nepatřila, ani zde jinak nepůsobili.

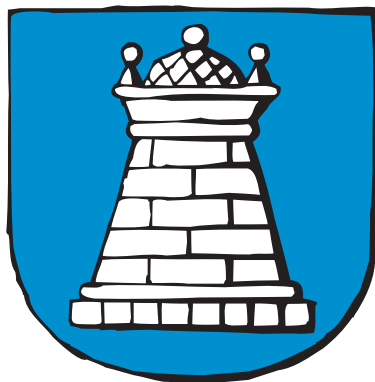
Bítov (ZN)

Jako o templářském sídle se zmiňuje o Bítově Hofer v „nespolehlivé“ Zprávě o Veveří /96/, jeho pak následuje Schwoy ve 3. dílu /234/, /235/ a v Patrioticches Tageblatt /343/. To pak uvádějí další, např. Pelcl /193/ a Simböck /236/. Jiní však ve zdejší přítomnosti templářů příliš nevěří, např. Horký: *Zda kdysi, jak říká Schwoy, následující Hoferovu Zpravu o Veveří, a to ve druhé polovině 13. století, byl (Bítov) vlastnictvím templářů, jest sice možné, ale velmi nepravděpodobné, jak z dalších zkoumání a zpráv o nejstarších osudech tohoto hradu vyplývá.* Následuje známá historie hradu a jeho majitelé. Horký dále pokračuje: *„Z toho však vyplývá, že Bítov byl ještě k roku 1290 ve vlastnictví zemských knížat, později, v r. 1307, když se vévoda Fridrich Rakouský marně snažil po smrti svého bratra Rudolfa získati opuštěný český trůn, zmocnil se části znojemského kraje a jmenovitě také hradu Bítova. (...) nakonec se (Bítov) dostal na krále Jana (Lucemburského).*

Vše jsou tedy pouze domněnky, listinné důkazy samozřejmě chybí. I když byl hrad prokazatelně knížecí (markrabský), dokonce sídlem jednoho ze šesti moravských krajských úředníků, je zde templářská tradice dosti silná. Hrad opravdu templářům nikdy nepatřil, mohli však působit poblíž, podobně jako to připouštíme u některých českých hradů (Blatná, Bezděz, Budyně n. Ohří aj.). Co když měli svoji tvrz, třeba i komendu, a další majetky (třeba i celou vesnici) v dnes už zaniklé vsi v podhradí? O tom se ale dnes už můžeme jenom dohadovat.

■ Hodnocení: III. Působení templářů zde nelze vyloučit.

Blansko – Zdíková tvrz (BK)

■ Znak města Blansko – v modrém štítě volně stojí stříbrná, z kvádrů budovaná hradební věž s kupolovitou střechou se dvěma špicemi po stranách. Na vrcholu střechy a na špicích jsou zlaté makovice.

Možná přítomnost templářů v Blansku vychází pouze z pověsti. Ta je ovšem celkem konkrétní, vztahuje se ke skutečné události (tatarský vpád) a stala se předlohou pro podobu městského znaku.

Pověst vypráví o časech tatarského vpádu v r. 1241, kdy se prý do kamenné věže (tvrze), postavené ve 12. století biskupem Jindřichem Zdíkem, ukryl blanenský farář se svým brat-

rem – templářským rytířem. Templář podnikal z věže proti „nevěřícím“ výpady a v boji s přesilou statečně padl. Věž však Tataři nedobyli a biskup Bruno ze Schauenburka prý pro památku na udatnou obranu později povýšil ves Blansko na městečko a dopřál mu používání oné věže ve znaku (obr.). Úplný text pověsti (s mnoha dalšími detaily) je uveden např. v týdeníku Týden u nás z 22. 12. 1998 /340/. Autorka Mgr. E. Nečasová, ředitelka muzea v Blansku, pověst zpracovala podle archivního materiálu tzv. Německého domu v Brně, který přeložil Ing. V. Urban. Uvedené archivní materiály našel v 90. letech 20. stol. vedoucí odboru školství a kultury městského úřadu Mgr. V. Jančík a předal je muzeu. Tak se nám pověst vlastně dochovala až do dnešních časů.

Jakékoli listinné důkazy, jak už to v případech templářů bývá, samozřejmě chybí. Možná templářská přítomnost zde s největší pravděpodobností byla bez vlastnictví, nejspíše byli hosty na tehdejší tvrzi s úkolem boje proti Tatarům.

■ Hodnocení: II. Templáři zde s největší pravděpodobností působili jako hosté na tvrzi.

Bohuslavice (ZN)

Bohuslavice (1279 Bohuslauiz), dnes již zaniklá obec u Jamolic, je jednou z mála listinně potvrzených templářských vesnic. Templáři z komendy v Jamolicích (později přenesené na Templštejn – viz) zde vykonávali patronátní právo nad filiálním kostelem.

O templářích v souvislosti s Bohuslavice mi svědčí listiny č. XVI z roku 1279, č. XVII (ta v Bohuslavicích dokonce i dána) a XVIII z roku 1281. V listině z roku 1279 potvrzuje olomoucký biskup Bruno ze Schauenburka, že řádu templářů náleží vesnice Horní Dubňany a podací právo tamního kostela s filiálními kostely v Dukovanech a Bohuslavicích. V listině z 26. 8. 1281 vysvětluje warmijský biskup Jindřich jako zástupce olomouckého biskupa Bruna, že na žádost plebána

Templáři v české literatuře, hudbě a divadle

umělce působící v literatuře, výtvarném umění, hudbě i divadle. Dokladem toho je následující výčet vybraných děl českých tvůrců.

Román Templáři v Čechách od Prokopa Chocholouška /109/

Prokop Chocholoušek (*18. 2. 1819, +5. 7. 1864), český prozaik a novinář. Označován jako „český Walter Scott“, neboť pod jeho vlivem (Chocholoušek se k němu vědomě hlásil) psal především romantické historické romány a povídky (*Templáři v Čechách*, *Křižáci*, *Jan Pancéř*, *Vanda*, *Dvě královny*, *Palcétík*, *Cola di Rienzo*, *Pane Pešku, co nového?* – první historická humoreska v české literatuře aj.). V povídkovém cyklu *Jih* vylíčil dějiny a život jižních Slovanů. Vydával humoristické sborníčky *Kocourkov*, redigo-

val radikální *Pražský večerní list*. Za politickou a žurnalistickou činností byl až do roku 1861 internován i vězněn střídavě v Haliči a v Sedlci u Sedlčan.

Román *Templáři v Čechách* (1843) je zajímavě napsaný příběh o osudech členů templářského řádu v Čechách a na Moravě. Je současně i historickým popisem období po vymření rodu Přemyslovců na poč. 14. století, kdy naši templáři vystoupili na veřejnosti a „podporovali“ Jindřicha Korutanského proti Rudolfovi, synu císaře Albrechta. Ani u nás však templáři neunikli tragickému osudu... Když Chocholoušek v roce 1843 v České včele čtenáře na svůj román upozorňoval, právem

soudil, že „*tento román z původních větších první jest, jímž se literatura naše posud vykazati může*“.

Zajímavá je i úvodní poznámka k autorovi ve vydání tohoto románu Vydavatelstvím a nakladatelstvím Lidová demokracie – Vyšehrad v roce 1971:

„Prokop Chocholoušek patří k oněm autorům, které desetiletí neprávem odsunula skoro do zapomnění. Přitom je to velmi dobrý vypravěč a látka jeho historických románů bývá vybrána s ohledem na to, aby se čtenář nenu- dil. Pokusili jsme se vzkřísit jedno z jeho děl, o němž si myslíme, že jistě zaujme i dnešního čtenáře.“

Souhrnné rejstříky

■ *Templáři v zemích českých králů – Čechy* (v rejstříku označeno **Č**)

■ *Templáři v zemích českých králů – Morava, Slezsko, Lužice, Rakousy* (v rejstříku označeno **M**)

Rejstřík jmenný

Ábel z Dobřínska, templ. rytíř na Templštejně, (1298, 1303), Č 55, 57; M 73, 85, 104

Aimery de Villiers-le-Duc, templ. řádový pokladník, (1310), Č 15

al-Ášraf Charil, egyptský sultán, (1291), Č 152

Albert (Aleš) z Merlen, pán, (před 1301), Č 55

Albrecht I. Habsburský, řím. a něm. král, (1298 – 1308), Č 20, 126, 130; M 128, 129, 136, 137, 141

Alexandr II., papež, (1061 – 1073), Č 145

Alexandr III., papež, (1159 – 1181), Č 150

Alexius Komnenos I., byzantský císař, (1081 – 1118), Č 145

Alšik z Merlen, syn Alberta (Aleše) z Merlen, (1301), Č 55; M 104

an Násir Dáud, keracký guvernér, (1230), Č 152

André z Montbard, cist. mnich, zakl. templ. řádu, velmistr templářů, (1118, 1154 – 1156), Č 10, 11, 148

Ansbart, kronikář, (1189), Č 26

Archainbaud ze Saint-Amand, zakl. rytíř templářů, velmistr, (1118, 11136 – 1144), Č 10

Amand de Périgord, templ. velmistr, (1232 – 1244), M 28

Arnold de Torroge, templ. maršál, (1181 – 1184), M 28

Artleb II. z Boskovic – viz Hartleb II. z Boskovic

Bajbars, sultán, (1268), Č 152

Balduin I. z Bouillonu, jeruzalémský král, (1096, 1100 – 1118), Č 145; M 29

Balduin II., jeruzalémský král, protektor a donátor templ. řádu, (1118 – 1131), Č 10, 11, 12, 148; M 29

Bartoloměj Paprocký z Hlohol a Paprocké Vůle, spisovatel, (1540 – 1614), Č 45

Bavor I. ze Strakonice, pán, (1247), Č 75, 84

Bavor III. ze Strakonice, český zemský mistr johanitů, (1307), Č 68, 126, 141

Bavor z Blatné, pán, (1253), Č 75

Bedřich Berthold z Hennebergu, velkopřevor johanitů v Čechách, Pol., Moravě a Rak., (1313, 1317), Č 58, 59

Bedřich, český kníže, (1178 – 1189), Č 26; M 71, 85

Benedikt XI., papež, (1303 – 1304), Č 14

Beneš Krabice z Weitmile, kanovník, kronikář, (1374), Č 65

Benno, templ. bratr, (1294), Č 53

Berchtold z Abenbergu, Berchtoldsdorfu a Angerbachu, údajný pražský templář. komtur, (1198 – 1252), M 144

Bernard de Tremelay, templ. velmistr, (1149 – 1154), M 28

Bernard Saisset, fr. biskup, (1301), Č 13

Bertold z Gepzenštejna, templář, rádce krále Václava II., (1290), Č 66;

Bertram z Ezbeku, velkopreceptor templ. pro Něm., Slezsko, Čechy, Pol. a Moravu, (1294, 1295), Č 53, 54, 139; M 17, 53, 125, 126

Bertrand de Blanchefort, templ. velmistr, (1156 – 1169), Č 33; M 28

Bohemud z Tarentu, normanský vévoda, (1096), Č 9, 145

Bohuslav Ludvík Balbin z Orlíčné, historik, (1621 – 1688), Č 45 – 46;

Bohuslav z Bukova, pán, (1242), Č 60; M 76, 85

Boleslav III., vévoda vratislavský a lehnický, (1296 – 1311), Č 59; M 125, 126

Bonifác VIII., papež, (1294 – 1303), Č 13, 14, 15, 17, 68, 87, 153

Bontevenga, papežský zpovědník, (80. léta 13. stol.), Č 61

Bosko z Hodic, pán, (1303), Č 57

Bransod, údajný templ. komtur v Jindřichově Hradci, (1297), Č 55, 91

Bruno ze Schauenburka, olomoucký biskup, (1245 – 1281), Č 51, 52; M 43, 53, 63, 69, 71, 96, 97

Buda z Rosic, pán, (1311), M 92

Budislav z Meziříčí, pán, (1236), M 114

Budiše z Loučky, paní, (1292), Č 53; M 53, 70, 97

Burian z Pernštejna, pán, (1253), M 68, 84, 115

Bznelo (Vznata) z Meziříčí, pán, (1281), M 114

Celestin II., papež, (1143 – 1144), Č 150

Crugerius, Jiří Kruger, historik, (1608 – 1671), Č 46

Děpolt, český (zástupný) kníže, (1189 – 1192), Č 26, 150

Dětič (Th.), templ. komtur na Templštejně, (1298), Č 55; M 63, 85, 104

Dětič, biskup olomoucký, (1281 – 1302), Č 52; M 48, 63, 69, 71

Dětič, rychtář templ. vsi Ovczary (Tempelfeld), (1294), Č 53; M 127

Diniz I. Spravedlivý, port. král, (1279 – 1325), Č 19, 21, 154

Diviš ze Štemberka, pán, (1308), Č 57; M 59

Dluhomil z Blatné, pán, (1253), Č 75

Drslav, sudí ve Znojmě, (1301), Č 55

Eberhard ze Stendorfu, pán, (1298), Č 55, M 63, 104

Eberhard, komtur johanitů z Unterlaa, (1303), Č 57

Eduard Anglický, princ, (1271), Č 152

Eduard I., angl. král, (1272 – 1307), Č 153

Ekko, templ. zemský mistr pro Čechy, Moravu a Rakousy, (1290 – 1309), 52 – 58, 65, 76, 126, 131, 134, 138; M 17, 48, 52, 53, 59, 68 – 70, 79, 92, 96, 97, 119, 129, 136, 137

Eustach z Bouillonu, jeden z velitelů 1. křížové výpravy, (1096), Č 145

Everard de Bares, templ. velmistr, (1144 – 1149), M 28

Evžen III., papež, (1145 – 1153), Č 12, 24, 30, 150

Filip II. August, fr. král, (1180 – 1223), Č 26, 150

Filip IV. Sličný, fr. král, (1285 – 1314), Č 5, 13 – 19, 35, 68, 153, 154; M 143

Filip de Plessis, templ. velmistr, (1203 – 1209), M 28

Filip z Nábulusu, templ. velmistr, (1169 – 1171), M 28

Filip z Pernštejna, moravský podkomoří, (1308), Č 57; M 59, 119

František Pražský, kronikář, (1353), Č 65

Fredericus (Bedřich) Silvestr, templ. velkopreceptor v Němcích a slovanských zemích, (1288, 1309), Č 52, 58; M 123, 126

Fridrich I. Barbarossa, císař, (1155 – 1190), Č 26, 150

Fridrich II. Bojovný, rak. vévoda, (1230 – 1246), Č 50; M 129, 137

Fridrich II., císař, velitel 6. kříž. výpravy, (1220 – 1250), Č 152; M 29

Fridrich Sličný (Habsburský), rak. vévoda, (1306 – 1330), Č 57, 65; M 43, 59, 76, 119

Fridrich, zemský moravský templ. komtur, (1244), Č 50

Fulko z Anjou, exter. člen templ. řádu, jeruzalémský král, (1120, 1131 – 1143), Č 10, 12; M 29

Gaufrid z Bisol, mnich, zakl. templ. řádu, (1118), Č 10

Geoffrey z Gonville, templ. velkopreceptor Akvitánie, (1314), Č 18

Geoffrey z Charney, normanský velkopreceptor templ., (1314), Č 15, 18, 154

Gerard de Ridefort, templ. velmistr, (1185 – 1189), M 28

Gérard z Villiers, templ. velkopreceptor Francie, (1307), Č 19

Gilbert Erail, templ. velmistr, (1196 – 1198), M 28

Godefroy z Bouillonu, ochránce Božího hrobu, (1096, 1099 – 1100), Č 9, 10, 145; M 29

Godefroy ze Saint-Omer, zakl. rytíř templářů, (1118), Č 10, 12, 33

Gondemare, zakl. rytíř templářů, (1118), Č 10, 11, 148

Guichard z Beaujeu, zasvěcený templ. rytíř, (1308), Č 154

Guillaume de Beaujeu, templ. maršál, (1274 – 1291), Č 62, 154; M 28

Guillaume de Montedon, templ. velmistr, (1210 – 1219), M 28

Guillaume de Roquefort, templ. velmistr, (1244 – 1247), M 28

Guillaume de Sonnac, templ. velmistr, (1247 – 1250), M 28

Hadrián IV., papež, (1154 – 1159), Č 150

Harding, cist. opat, (1114), Č 10, 114

Hartleb II. z Boskovic, údajný templářský rytíř, (1308), Č 57; M 59

Heralt z Obřan, pěštní rytíř, (1278 – 1291), M 81, 84

Herbusius, rychtář templ. vsi Kurznie, (1294), Č 53; M 125

Heřman, plebán v Loděřově, (1297), Č 55, 91

Heřman, zeman ze vsi Goczalkow, (1308), Č 58; M 124

Hiram Abiff, stavitel Šalamounova chrámu (950 př. n. l.), Č 145

Honorius II., papež, (1124 – 1130), Č 148; M 10

Hostěj, konšel hradecký, (1255), Č 62, 91

Hugo de Chalons, templ. rytíř, (1307), Č 19

Hugo I. z Champagne, hrabě (1114, 1125), Č 10, 11

Hugo I., kyperský král, (1217 – 1221), Č 151

Hugo z Pairaud, templ. inspektor (vizitátor) Francie, (1314), Č 18

Hugo z Payns, zakladatel a první velmistr řádu templářů, (1114, 1118 – 1136), Č 10 – 12, 148, 149; M 16, 28

Chalhoch z Ebersdorfu, pán, (1303), Č 57; M 53, 136, 137

Innocenc II., papež, (1130 – 1143), Č 148 – 151

Innocenc III., papež, (1178 – 1180), Č 150, 151

Innocenc IV., papež, (1243 – 1254), Č 51, 60, 152; M 53

Jakub II., aragonský král, (1291 – 1327), Č 20, 21, 154

Jakub z Molay, velmistr templářů, mučedník, (1293 – 1314), Č 15, 16, 18, 35, 154; M 28, 115, 118, 119, 150

Jakub z Vitry, akkonský biskup, kronikář, (13. stol.), Č 10; M 27

Jan IV. z Dražic, pražský biskup, (1301 – 1343), Č 60, 61, 65

Jan Lucemburský, český král, (1310 – 1346), Č 20, 22, 59, 65, 72, 75, 80, 81, 84, 85, 95 – 97, 100, 101, 103, 106, 111, 115, 122, 126; M 43, 48, 62, 68, 90, 109

Jan Michael, písař – zapisovatel templ. regule, (1128/1129), Č 34

Jan Skála z Doubravky – Dubravius, olomoucký biskup, historik, (1486 – 1553), Č 44

Jan VI. z Valdštejna, olomoucký biskup, (1302 – 1311), Č 61

Jan XXII., papež, (1316 – 1334), Č 59, 68, 154

Jan z Benešova, pán, (1298), M 76

Jan z Brienne, jeruzalémský král, (1210 – 1225), Č 151; M 29

Jan z Cedonu, templ. bratr, (1294), Č 53

Jan z Haslova, pán, (1309), Č 58; M 53

Jan z Meziříčí, pán, (1308, 1317), M 59, 114

Jan z Vartemberka, zemský správce; smyšlený templ. velkokomtur na Bezdězu, (1290 – 1312), Č 73, 126; M 52, 63, 70

Jan, velkopreceptor templ. pro Německo, Čechy, Moravu a Polsko, (1251), Č 51; M 17

Januš, templ. preceptor a komtur v Olešnici, (1308), Č 57; M 124, 126

Jaroslav ze Štemberka, pán, (1241), Č 77

Jenec z Našiměřic, pán, (1301), Č 55

Ježíš Kristus, Spasitel, zakladatel křesťanství, (0), Č 10 – 12, 32, 145

Jiljí, údajný z Francie uprchlý templář. rytíř u Nových Hradů, (zač. 14. stol.), Č 106; M 144

Jimram z Dobřínska, pán, (1298), Č 55

Jindřich I. Bradatý, vratislavský vévoda, (1190, 1201 – 1238), M 127

Jindřich I. z Vrtna, vratislavský biskup, (1302 – 1319), Č 60

Jindřich I., syn fr. krále, (1096), Č 145

Jindřich III. Bílý, vratislavský vévoda, (1241 – 1266), Č 51; M 122, 126

Jindřich IV., vévoda vratislavský a krakovský, (1266 – 1290), Č 52

Jindřich Korutanský, český král, (1306, 1307 – 1310), Č 22, 61, 84, 130; M 141

Jindřich VI., císař, (1190, 1191 – 1197), Č 26

Jindřich z Brunnu (am Gebirge), pán, (1303), Č 57

FECI, QUOD POTUI, FACIANT MELIORA POTENTES!

Publikace upoutá pozornost čtenářů zajímavících se o nedostatečně prozkoumané, mnohdy tzv. „tajemné“ kapitoly starších českých dějin, k nimž působení templářského řádu a jeho dramatické osudy bezpochyby patří, a tuto pozornost si jistě udrží svým živým jazykem a téměř „napínavým“ způsobem, jímž autor líčí postup studia nejrozličnějších pramenů a úvahy, jimiž dospívá ke svým závěrům. Tím kniha splňuje nároky, které se běžně kladou na populárně

Knihla autora literatury faktu píšícího pod pseudonymem Templarius Bohemicus vyplňuje jedno z prázdných míst v naší historii – působení templářského řádu v zemích slavného Království českého.

Po rozsáhlejší úvodu obsahující obecnou historii řádu, templářské regule (poprvé přeložené do češtiny), symboliku řádu atp. následuje podrobný popis všech lokalit, které kdy byly u nás v souvislosti s templáři zmíněny. Autor důsledně rozlišuje prokazatelná fakta od domněnek a pověstí. Buď jsou uvedeny odkazy na dobové listiny či zápisy v kronikách, nebo autor pátrá po tom, kdo vlastně domněnku o působení templářů v dané lokalitě uvedl jako první a hlavně ja-

ké důvody ho k tomu vedly, případně odkazuje na tradici pověstí. Tehdejší středověké království je důsledně rozděleno na jednotlivé země. Celkem autor popisuje 247 lokalit (v Království českém, Markrabství moravském, knížectvích a vévodstvích slezských, markrabství lužických a Žitavsku, ve falckrabství Chebsko a vévodství Rakousy). Každá lokalita je v závěru zhodnocena podle toho, zda je zde působení templářů s jistotou doloženo nebo je pouze pravděpodobné, případně ho nelze vyloučit, je nepravděpodobné nebo zde určitě templáři nikdy nepůsobili.

Autor dále v knize zveřejňuje veškeré dochované dobové listiny (více než šedesát) související s působením templářů u nás (z nichž osm je v českém překladu publikováno vůbec poprvé) a záznamy v dobových kronikách. V podrobném chronologickém přehledu zmiňuje i veškeré dějepisce a badatele, kteří se templáři v českých zemích významněji zabývali. Kniha se zabývá i odrazem templářské tradice v české literatuře, hudbě a divadle (Chochooušek, Šebor, Sabina, Sommer, Kožík aj.). Nechybí samozřejmě ani pověsti o templářích (55) – pouze však základní informace (pověsti samotné budou obsahem samostatné chystané knihy), na pravou míru jsou uváděny spekulace o magii atp.

Na základě archeologických aj. výzkumů je v knize podrobně popsána i templářská architektura v českých zemích. Dále autor upozorňuje na časté a opakované chyby související s templáři. Kniha je doplněna řadou přehledů (historie řádu v datech, hlavní sídla, velmistři, králové jeruzalémští, Svatá země, řády a rytířský stav obecně aj.) a značným množstvím obrazového materiálu.

naučná díla. Zároveň však takto zaujatému čtenáři poskytne velké množství informací, rámec podobných publikací v mnoha ohledech překračující.

První oddíl knihy seznamuje se vznikem, působením, vnitřním životem řádu, symboly, regulí atd. a posléze s pohnutými okolnostmi zrušení řádu. Dalším přínosem je soupis 67 dobových listinných dokumentů a jejich komentář.

Za přehledem zpráv o templářích v českých kronikách následuje nejpr-

nosnější část knihy, nazvaná autorem „Seznam všech míst, která kdy byla ... v souvislosti s templáři zmíněna ... s uvedením na míru pravou“, s podtitulem, že jde o jakousi (opět komentovanou) inventuru celkem 247 lokalit spojených s templáři v historických zemích Koruny české. Seznam je velmi přehledný, nápaditý, originální, s exaktním přístupem k rozboru pramenů, což jistě ocení každý čtenář i případný zájemce o další studium.

Cenné jsou také přehledné se-

znamy sídel řádu, velmistřů a dalších hodnostářů i chronologický přehled dějin řádu a zejména potom rozsáhlý (400 položek čítající) soupis literatury a pramenů.

Čtenáři se mohou těšit i na další ohlášenu autorova díla, ať již jde o úplný překlad řádové řehole, templářské pověsti aj.

Věra Beránková, Karel Beránek,
pracovníci SÚA Praha v. v.